

„MÉG MINDIG AZ A SZEMLÉLET URALKODIK NÁLUNK, HOGY A TERMÉSZETET LE KELL GYŐZNÜNK”

Beszélgetés ifj. Szabó Józseffel,
a Romániai Madártani Egyesület tagjával

...pontosan fel kell mérni, milyen gazdasági és mezőgazdasági tevékenységek, fakitermelés stb. folyhatnak a területen ahhoz, hogy a madárpopulációk megmaradjanak legalább abban az állapotban, amiben vannak.

■ Szolláth-Máté Hunor: Számomra, mint természetet kedvelő, mondhatnám kutató ember számára mindig is érdekes kérdés volt a motiváció, mitől, miért, és hogyan lesz valakiből hivatásos ornitológus?

Ifj. Szabó József: A motiváció már gyerekkoromban megvolt az édesapám révén, ő volt az, aki úgymond megszerettette velem a természetet, a madarászatot. Nagyon korán, napközis kortól kezdődően elkezdtem vele járni madárgyűrzésekre, a szomszédos bokorsávban gyűrtük a madarakat, a délutánokat ezzel töltöttük, a hétvégéket pedig a homoródszentpáli halastavaknál. Iskolás, középiskolás koromban is végig jelen volt az életemben a madarászat, alakítottunk egy természetismereti, madarászó kört, utána pedig megfogalmazódott az igény bennem, hogy biológia szakon tanuljak tovább. Kolozsvárra jelentkeztem, az ökológia szakra, de mivel a hús helyre csak hárman jelentkezünk, ezért nem indult abban az évben ez a szakirány, így végül kénytelen voltam Nagyszébenben elvégezni a szakot, mert még Konstanca, valamint Jászváros jöhetett volna szóba. Nálunk sok tanár volt a családban, de nem éreztem úgy, hogy ez a hivatás az enyém lenne, mert túlzottan lekötött volna. Egyetem után pár évig elhelyezkedtem a Romániai Madártani Egyesületnél, a magánszférában is dolgoztam rövid ideig, turizmussal, hatástanulmányok készítésével foglalkoztam, de ebben az

időszakban sem maradt ki a madarászat sosem. Most megint visszatértem a hivatalos madarászathoz, ez olyan periódusa az életemnek, amikor pár évig újra csak a madarakkal akarok foglalkozni. Újra, igaz, csak félállásban, a Romániai Madártani Egyesületnél dolgozom.

Sz. M. H.: Milyen kutatáson dolgozik jelenleg az Egyesület munkatársaként?

Sz. J.: Jelenleg mindenki számára, aki a madarakkal foglalkozik hazánkban, három éve a legfontosabb feladat Románia költőmadarainak feltérképezése, és egy atlasz összeállítása. Ezt részben a Romániai Madártani Egyesület, részben a marosvásárhelyi Milvus Csoport koordinálja. Nagyon sokan dolgoznak az adatszolgáltatáson, az idei év folyamán is. Ennek a projektnek nagyon jó informatikai és statisztikai háttere van, és a gyakorlatban azt jelenti, hogy egy kijelölt területen felmérjük az összes madárfajt, persze minél több ilyen terület van, annál pontosabb adatokhoz jutunk. Eddig úgy tűnik, hogy nagyon jó adatsor keletkezik a költőmadarokról.

Pillanatnyilag egy, a Natura 2000-es területek kezelési tervének a megírásához szükséges madárpopuláció felmérésén dolgozom. Ezek közül a területek közül nagyon sok a madárfajok védelmére van kijelölve, ahhoz, hogy egy ilyen kezelési terv létrejöjjön, pontosan fel kell mérni, milyen gazdasági és mezőgazdasági tevékenységek, fakitermelés stb. folyhatnak a területen ahhoz, hogy a madárpopulációk megmaradjanak legalább abban az állapotban, amiben vannak.

Sz. M. H.: Milyen egyéb, önálló projektben vesz még részt az Egyesület mellett?

Sz. J.: Az utóbbi évek egyik meghatározó projektje számomra a Románia ritka madarai adatbázisának felépítése, amely egy közösségi internet alapú platform, a rombird.ro, amely népszerűsítésről és adatszolgáltatásról szól főként.

Sz. M. H.: Milyen érdekes, fontos, különleges madárfajokat lehetne megemlíteni egy-egy erdélyi Natura 2000-es területről?

Sz. J.: Erdély egyik emblematikus madara lehetne a békászó sas, ugyanis az Európai Unióban Romániában található a legnagyobb fészkelő populációja, talán ez az egyik legértékesebb ragadozómadár fajunk.

Sz. M. H.: Jelent-e meg mostanában új faj Románia területén, sikerült e elsőként felfedezni új példányokat?

Sz. J.: Igen, felfedezésnek is mondhatjuk, de a madarászok találásnak nevezik. Minden télen január 10–20. között van a nemzetközi vízimadár számlálás, ez azért fontos, mert január közepére valamilyen szinten stabilizálódik a tél, nincsenek nagy hőingadozások, melyeket nagyobb madármozgások is kísérnek. A telető madarak ekkorra megtelepednek egy-egy helyen, és ilyenkor minden országban megszámlálják a vízimadarakat. Ennek alapján lehet következtetni arra, hogy hogyan is változnak a különböző fajoknak a populációi. Ez egy nagyon régi projekt, amelyben én is részt veszek. Az általunk megfigyelt terület az Olt alsó folyása, Râmnicu Vâlceától délre. Az idei számláláson találtuk az igencsak északkeleti elterjedésű fehérécsőrű búvárt, ami nagyon ritka Európában, tavaly télen volt megfigyelve egy példány Magyarországon, de megjelent Bulgáriában is. Nálunk nagy ritkaságnak számít, és minden terepbiológusnak az az álma, hogy új fajt találjon egy-egy területre, régióra, de akár országra is.

Sz. M. H.: Mi a módja annak, hogy egy ilyen új faj megjelenését elismerje a tudományos közösség?

Sz. J.: Van egy nemzetközileg elfogadott menete annak, hogy hogyan kerülnek ezek a fajok nyilvántartásba, van egy romániai ritka madarakkal foglalkozó bizottság, amelyik hitelesíti ezeket az adatokat. Ezeknek az előírásoknak az alap-

ján minden úgynevezett faunára új fajt fényképpel kell bizonyítani, de a technika már ott tart, hogy ezeket a felszereléseket gyakorlatilag bárki megengedheti magának manapság. Ez számomra a tizenegyedik ilyen találás, vagy egyedül, vagy csapatban dolgozva a terepen.

Sz. M. H.: Ornitológusok, és madárbarátok is feljegyzéseket vezetnek a megfigyelt madarokról, azok számáról. Hány fajt sikerült megfigyelni a múlt év során?

Sz. J.: A tavalyi év kiemelkedően jó év volt, nagyon sok fajt lehetett Romániában megfigyelni, nekem 327-et sikerült.

Sz. M. H.: Milyennek látja ember és madár viszonyát jelenleg?

Sz. J.: A helyzet az, hogy még mindig az a szemlélet uralkodik nálunk, hogy a természetet le kell győznünk, pedig hát valójában beláthatnánk, hogy a természetből élünk, gondolok itt főként a mezőgazdaságra, és az intenzív mezőgazdaság az, amely elsősorban elsívárosítja a környezetünket, illetve mezőgazdasági sivatagok képződnek. Ez a mezőgazdaság már érezhetően a madárpopulációkat is megtizedeli, nem a vadászat az, ami a legkártékonyabb emberi tevékenység, hanem mondjuk a gyepek felszántása, túllegeltetése. Ezek a jelenleg is aktuális problémák, amelyeket nemcsak, de főként, a madarak szempontjából is újra kellene gondolni.

Sz. M. H.: Vannak olyan fajok, amelyek létszáma pont ennek a tevékenységnek a következtében csökkent drasztikusan az utóbbi időben?

Sz. J.: Azt hiszem, hogy a legkézenfekvőbb példa erre a mezei pacsirta, ami hagyományosan nyílt pusztákon, mezőgazdasági területeken él.

Sz. M. H.: A szakemberek, ornitológusok, de akár biológusok, és laikus közönség között mintha lenne egy szakadék, a népszerűsítésre, tájékoztató programokra nem igazán lenne annyi idejük...

Sz. J.: Igen, ezt teljesen aláírom, okai között talán az is ott van, hogy a természetvédelem Romániában teljesen alulfinanszírozott, a természetvédők nagyrészt csak a civil szervezetekben tudnak elhelyezkedni. Általában az ilyen civil szervezeteknek a tevékenységét a projektek határozzák meg, és a nevelésre, oktatásra nagyon kevés pénz kerül. Vannak olyan alapítványok, amelyek kifejezetten ezt támogatják, de ezeknek a száma elenyésző. Aki madarászként, szakemberként dolgozik, nevelő tevékenységekre valójában nem jut ideje, mert egy projekt elnyeréséhez már eleve túlvállalja magát az egyesület.

Sz. M. H.: Beszélhetünk Romániában egy olyan rétegről, mely nem hivatásos madarász ugyan, de komolyabban, akár tudományos igénnyel foglalkozik madármegfigyeléssel?

Sz. J.: Egyértelműen igen, van egy ilyen réteg, azt hiszem most már annyira fejlődött a társadalom nálunk is, hogy az emberek meg tudnak engedni maguknak egy hobbit, és ez a hobbi akár lehet a madarászat is. Sokan kedvelik a természetközelséget, és a madarászatban jó eredményeket lehet elérni. A madárvédelemben is ez a legfontosabb, hogy minél nagyobb, széleskörűbb támogatottságot élvezzen, legyen minél több madárkedvelő, madárbarát.

Sz. M. H.: Melyik a kedvenc madara?

Sz. J.: Nincs kedvenc fajom, inkább kedvenc területeim vannak, ezek egyike Dobrudzsa.

Kérdezett Szolláth-Máté Hunor